

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Георги Стефанов Иванов, преподавател в катедра „Частноправни науки“ при Юридически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право (Гражданско и семейно право)“.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури по защитата на дисертационен труд съгласно Заповед РД 38-436/22.06.2016 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Автор на дисертационния труд: Димитър Михайлов Иванов.

Тема на дисертационния труд: „Особеният залог в българското право“.

1. Информация за докторанта.

Докторантът се обучавал по докторска програма към катедра „Гражданскоправни науки“ при ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Иван Русчев.

Дисертационният труд е обсъден на катедрен съвет и е насочен за публична защита.

2. Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в обем от 255 страници и обхваща увод, пет глави и заключение. Изложението във всяка глава е структурирано в параграфи и точки към тях.

Използваната литература включва 135 заглавия на български език и 15 на чужд език.

Темата на дисертационния труд е актуална от научен аспект и значима от практически аспект за търговското облигационно право.

Основната цел на изследването е цялостното разглеждане на особения залог като един от способите за обезпечаване на вземанията. За постигане на тази цел авторът си е поставил множество задачи, които са формулирани от него в 16 пункта.

В изследването са използвани различни методи – исторически, дедуктивен, системен, сравнителноправен и др.

Дисертационният труд има интердисциплинарен характер, тъй като разглежда редица въпроси на класическото облигационно право, търговското облигационно право и гражданското процесуално право. Това до някъде оправдава заглавието на дисертационния труд, въпреки оставяното от него впечатление, че особеният залог е институт на цялото обективно право – публично и частно.

В дисертационния труд критично са анализирани всички публикации в нашата доктрина относно особения залог, като авторът аргументира свое мнение или с допълнителни доводи се присъединява към вече изложени в литературата становища. Коментирани са множество решения на окръжни и апелативни съдилища, както и практиката на ВКС и ВАС по засегнатите в труда въпроси. Посочени са редица несъвършенства и непълноти на нашето законодателство са направени множество предложения *de lege ferenda*, които по правило заслужават подкрепа.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

С приносен характер е подробната и задълбочена съпоставка между особения залог и реалните залози според ЗЗД, ТЗ и ЗДФО, както и квалификацията на договора за особен залог и на заложеното право.

Достойнство на дисертационния труд е анализът относно субектите, които могат да бъдат страни по договора за особен залог – залогодател и заложен кредитор, както и на техните права и задължения.

Подробно са разгледани спецификите на различните видове особени залози с оглед на техния обект – движими вещи, вземания, безналични ценни книги, дялове в търговски дружества, обекти на интелектуална собственост, съвкупности и търговски предприятия. Това обаче поставя въпросът дали изследването не е твърде широко по обхват с оглед целите на един дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор” и дали той не би имал по-значима научна и практическа стойност, ако изследването бе концентрирано върху един вид договор за особен залог съобразно неговия предмет (напр. на търговско предприятие)?

Безспорно с приносно значение е изследването относно вписването на различните видове особени залози, разграничението на тези вписвания на първични и вторични, тяхната поредност и последици.

С приносен характер е също направеното от докторанта тълкуване на чл. 18, ал. 4 ЗЧСИ и изложеното по спорния в теорията и практиката въпрос за характера на правата на частния съдебен изпълнител, когато извършва продажба на заложения обект по реда на ГПК.

За първи път в нашата доктрина подробно е разгледано правното положение на депозитаря, като са направени редица обосновани предложения за законови промени в неговия правен статус.

Новост за нашата доктрина е изследването по отношение на извършените сделки от залогодателя със заложения обект без

съгласие на зложния кредитор след вписано пристъпване към изпълнение, както и изложеното относно установителните икове по реда на ЗОЗ.

По мое мнение със сравнително най-голямо научно значение са изводите на докторанта за трансформацията на зложното право, а с най-значима практическа приложимост са предложените от него разрешения за преодоляване на конкуренцията между изпълнението по ЗОЗ и другите изпълнителни производства според ГПК, ДОПК, ТЗ (при открито производство по несъстоятелност), ЗДФО и ЗБН.

4. Оценка на публикациите по темата на дисертацията.

На разпространение на резултатите от дисертационния труд следва да се даде възможно най-висока оценка, тъй като докторантът е представил 15 публикации, които са предимно статии в централни юридически списания (Търговско и облигационно право, Търговско право, Норма).

5. Оценка на автореферата.

Положителна оценка заслужава и представения Автореферат, тъй като пълно и по правило точно отразява съдържанието на дисертационния труд, въпреки че в това отношение е налице известно повтаряне на заключението на дисертацията.

6. Критични бележки и препоръки.

При квалифициране на зложното право в съпоставката му с вещните права авторът приема, че при тях са налице три правомощия – на владение, ползване и разпореждане (с. 17), въпреки че те съставляват само съдържанието на правото на собственост, а не на всички вещни права.

Допуснати са и някои неточности от търговскоправно естество. Така напр. на с. 39 е направено смесване между дял и дружествен дял, като е прието, че последният следва да се схваща като размер на дялово участие в капитала на ООД, въпреки че на с. 40 той точно е определен като част от чистото имущество на дружеството, което съответства на дела в капитала. На с. 90 от дисертацията обаче определянето на дружествения дял като част от чистото имущество, което съответства на дела на съдружника в капитала, е генерализирано за всички търговски дружества (без АД). Известно е, че персоналните дружества нямат капитал в търговскоправния смисъл на думата, а ТЗ никъде не говори за дружествен дял на съдружници в СД и КД.

Пресилено ми се струва и предложението *de lege ferenda* за изискване на съгласие от зложния кредитор при преобразуване на залогодателя. *De lege lata* този кредитор достатъчно е защитен от правоприемството при преобразуване и от специалните правила на чл. 21, ал. 4, 5 и 6 ЗОЗ. В противен случай на същото или дори на по-силно основание съгласие на зложния кредитор би следвало да се изисква и при прекратяване с ликвидация на залогодателя или при подаване от него на молба за откриване на производство по несъстоятелност.

От изложеното на с. 227 и 228 от дисертационния труд във връзката им със с. 32 от Автореферата не става ясно кое от двете становища подкрепя авторът – за прилагане или неприлагане на чл. 646 и 647 ТЗ (отменителните иски) спрямо сключените по реда на ЗОЗ разпоредителни сделки от зложния кредитор.

7. Заключение.

Въпреки горепосочените критични бележки може да се заключи, че дисертационният труд има необходимите качества и

отговаря на формалните и съдържателните изисквания на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, тъй като разкрива научни и преди всичко редица научно-приложни приноси както от материалноправен (търговски и облигационен), така и от процесуален аспект. Дисертационният труд и публикациите по него категорично доказват, че докторантът има необходимите теоретични знания по специалността и безусловна способност за самостоятелни научни изследвания.

На това основание давам положителна оценка на дисертационния труд „Особеният залог в българското право” и предлагам на научното жури да даде на Димитър Михайлов Иванов – докторант към катедра „Гражданскоправни науки” при ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски”, образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6. „Право”.

Август, 2016 г.

Изготвил:
(проф. дн Георги Стефанов)